

Dalende scores als wake-up call

De vaardigheid van leerlingen op het gebied van woordenschat en begrijpend lezen aan het eind van de tweede klas in het vo, is ook jaren later nog van invloed op hun eindexamenresultaten bij Nederlands. Dat blijkt uit een analyse van taalscores van leerlingen in het kader van Taaleffect, een Rotterdams programma waarbij vo-scholen de taalprestaties samen monitoren en op grond daarvan extra aandacht besteden aan taal.

TEKST MARIJKE NIJBOER FOTO JAN VAN DER MEIJDE

Voor de analyse werd gekeken naar scores van dezelfde leerlingen aan het eind van de tweede klas en bij het eindexamen. Op sommige scholen bleek het niveau bij het vak Nederlands tussen die twee momenten te zijn gezakt; op andere scholen was het gestegen of stabiel gebleven. De resultaten variëren sterk per onderwijsniveau.

Er blijken ook relaties te zijn tussen het niveau van leesvaardigheid en woordenschat eind klas 2 en de cijfers op andere vakken. Zo bleek dat bij de exacte vakken het niveau van woordenschat soms een betere voorspeller is voor de hoogte van het cijfer dan de leesvaardigheid. De resultaten van deze analyse kunnen helpen om het taalonderwijs verder te versterken.

OOK BIJ GESCHIEDENIS

De relatie tussen de scores eind jaar 2 en bij het eindexamen is het sterkst bij het vak Ne-

derlands, zegt Regine Bots van de CED-Groep, die scholen begeleidt bij Taaleffect. 'Maar bij het vak geschiedenis is dat verband bijna net zo sterk. Op de mavo zie je bij alle vakken een duidelijk verband, zowel voor tekstbegrip als woordenschat. Bij de exacte vakken op het vwo is dat verband wat kleiner.' Taaleffect leidt tot een gestage vooruitgang in taal bij alle schoolsoorten. Dankzij de regelmatige afnames van de toets Diataal groeit bovendien het inzicht in hoe de taalontwikkeling verloopt. 'We hebben per onderwijsniveau verschillende inzichten opgedaan',

vertelt Regine. 'Vmbo basis- en kaderleerlingen beginnen bijvoorbeeld met een enorme achterstand in woordenschat. Ook zij gaan vooruit, al scoren ze in Rotterdam nog veel lager dan het landelijk gemiddelde. We zien dat zij eerst de achterstand in woordenschat wegwerken en daarna gaat langzaam het tekstbegrip vooruit.'

MINDER ZWAKKE SCHOLEN

Het is lastig om precies aan te wijzen wat het effect is van Taaleffect, zegt Regine. 'Maar het is wel zo dat er nu in Rotterdam veel min-

'VMBO-LEERLINGEN SCOREN IN ROTTERDAM NOG STEEDS VEEL LAGER DAN IN DE REST VAN HET LAND'

der zwakke scholen zijn dan voorheen. De gemeente denkt dat Taaleffect daar een rol bij speelt. Vanuit Taaleffect wordt heel systematisch naar opbrengsten gekeken en worden bepaalde achterstanden al in de onderbouw aangepakt.'

Taaleffect is ook in andere steden ingezet. In Amsterdam is het inmiddels afgerond, in Utrecht loopt het nog steeds. In Rotterdam doen bijna alle vo-scholen mee. Taaleffect is ingelijfd in het gemeentelijke onderwijsprogramma Leren Loont. Daarmee is het een langlopend programma geworden. Dat is gunstig, zegt Regine. 'Want we zien dat je taalvaardigheid echt moet onderhouden. Soms lijken bepaalde scholen of onderwijsniveaus ineens onderuit te gaan ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Meestal wordt zo'n dip in het jaar erna weer weggewerkt omdat de dalende scores hebben gewerkt als een wake up call.'

TOOL VOOR BETER TEKSTBEGRIP

Ankie Kraaijeveld, docent bij Accent Hoogvliet, bedacht in het kader van Taaleffect een tool die leerlingen helpt om vakteksten beter te begrijpen.

De tool combineert bestaande technieken. 'We beginnen met het arceren van de titel en de tussenkopjes', vertelt Ankie. 'Zo krijgen leerlingen al zicht op waar de tekst over gaat.' De leerlingen plaatsen, zoals ze gewend zijn van begrijpend lezen, symbolen in de kantlijn van een tekst. Een vraagteken betekent bijvoorbeeld: ik snap dit niet, een 'N' betekent: dit is nieuw. Bij de tool hoort ook dat de docent naar de achtergrond van de leerling kijkt: wie is dyslectisch, wie heeft een achterstand bij lezen, wie is juist sterk in begrijpend lezen? Ankie: 'Leerlingen die het praktijkonderwijs binnenkomen

worden gescreend. Op basis van die achtergrondkennis ga je hen clusteren. Het ene groepje kan al zelfstandig lezen, het andere heeft meer begeleiding nodig.' Zij maakt ook onderscheid tussen leerlingen die verbaal en perfoormaal sterk zijn. 'Een leerling die verbaal sterker is bereik je beter met mondelinge uitleg. Als je hem meteen zelf met de tekst aan het werk laat gaan, kan hij zich daarbij waarschijnlijk weinig voorstellen.'

Aanleiding voor de ontwikkeling van deze tool was dat pro-leerlingen een dikke map moeten doorwerken voor het veiligheidscertificaat VCA. 'Daar staan allemaal moeilijke begrippen in, dus dat vraagt veel van hun begrijpend leesniveau.' Een mavodocent maakte een zelfde tool voor vakken als economie en aardrijkskunde.